

ÚJABB ADALÉKOK A SZEGEDI IFJÚSÁGI MOZGALOM TÖRTÉNETÉHEZ

Haág Zalán István:
Ifjúsági mozgalmak a szegedi felsőoktatásban
az 1956-os forradalom előtt, alatt, után.

Hódmezővásárhely, Emlékpont könyvek 15., 2020. 96 p.

Haág Zalán István, a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar történész-politológusa, ismert szegedi újságíró-szerkesztő és közéleti személyiség még egyetemi szakdolgozatának megírásakor kezdett foglalkozni a szegedi felsőoktatási intézmények 1956-os történetével, kiemelt figyelmet fordítva a hallgatók szerepére és az őket ért megtorlásokra, később számtalan konferenciaelőadásban és tanulmányban dolgozva fel a vonatkozó és fellelhető szakirodalmat, illetve forrásokat. Jelen kötet megírásakor minden korábbinál szélesebb körű anyaggyűjtésbe kezdett korabeli hírlapi tudósítások, egyetemi és állami levéltári dokumentumok, kéziratok magánhagyaték és személyes visszaemlékezések, interjúk készítésével és felhasználásával. A források gondos felhasználásával megírt könyve elsősorban a forradalom leverését követő egyetemi megtorlások témakörében ért el a korábbi tudásunkat meghaladó új kutatási eredményeket, jelenleg az 1956-os szegedi egyetemi mozgalmak utóéletéről ez a kötet tekinthető a legátfogóbb írásnak.

Külön érdeme a kötetnek, hogy a forradalmárok mellett interjúkban megszólalnak az egykori kommunista fiatalok is, akik a másik oldalon álltak, s az egykori hivatalos és bizalmas dokumentumokban szereplő adatok ütköztetése történik a tényekkel és történelmi értékelésekkel.

Különösen értékes egysége a kötetnek a függelék, amelyben a szerző a megtorlások szegedi egyetemi áldozatainak névsorát kísérelte meg összeállítani, minden korábbinál részletesebben és alaposabban, a teljesség igényével rekonstruálni. Ennek eredményeként ma már csaknem háromszáz áldozatát ismerjük az ötvenhatot követő kádári megtorlásoknak a szegedi egyetemekről és főiskolákról. A megtorlások idején a Szegedi Tudományegyetem három karáról tizenhárom, a Szegedi Orvostudományi Egyetemről öt, a Szegedi Pedagógiai Főiskoláról négy főt ítéltek börtönre, vagyis összesen legalább huszonkét ember kapott jogerősen szabadságvesztést a szegedi felsőoktatás világából. Egyéb szankciókkal pedig legalább kétszázhatvan főt sújtottak.

Ők az 1956 utáni megtorlás áldozatai, akiket az eseményekben betöltött szerepük miatt marasztaltak el. Soha ennyi név nem jelent még meg ezzel összefüggésben, ez eddig a legteljesebb ilyen felsorolás.

Az egyéni életpályákat figyelemmel kísérve a kötetben megállapítható, hogy voltak, akiket csak kitiltottak egy időre vagy végleg az egyetemről, sőt az egész magyar felsőoktatásból; illetve voltak, akik súlyos börtönbüntetést szenvedtek el, s egész életükre elvették tőlük a lehetőséget attól, hogy értelmiségi pályát választhassanak.

A Szegedi Tudományegyetem polgárai a mai napig büszkék arra, hogy az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc indítószikrája a szegedi egyetem bölcsészkarának Ady téri épülete auditorium maximumában keletkezett, amikor is 1956. október 16-án létrejött az első autonóm hallgatói szervezet, a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége (MEFESZ). A MEFESZ 1956. október 16-i és október 20-i nagygyűlésén a diákjóléti, hallgatói, tanulmányi és szociális követelések mellett politikai kérdéseket is megfogalmaztak a résztvevők (pl. a Nagy Imre vezette irányvonal rehabilitálásának igénye, a megszálló szovjet csapatok távozásának követelése). Ezek után a szegedi MEFESZ küldöttségeket menesztett az ország felsőoktatási intézményeibe, így a budapesti műegyetemre is, amelynek október 22-i hallgatói gyűlése közvetlenül hozzájárult a forradalom másnapi kitöréséhez.

A korábbi kutatások kiegészítésének és újragondolásának szellemében jelent meg Haág Zalán István *Iffjúsági mozgalmak a szegedi felsőoktatásban az 1956-os forradalom előtt, alatt, után* című, olvasmányos stílusban megírt, biztos történeti ismeretekről, történeti és társadalomkutatói érzékenységről tanúbizonyságot tevő könyve a hódmezővásárhelyi Emlékpont gondozásában, az Emlékpont Könyvek sorozat tizenötödik darabjaként, amely a megtorlások kezdetének 65. évfordulójára időzítve rajzolja újra a korszak történéseit, egyúttal méltó emléket állít a szegedi egyetemi megtorlások érintettjeinek, mint a kommunista diktatúra áldozatainak.

Döbör András